

rys. 8—8a. Jest to płaskie, prostokątne, obustronne podwójne ostrze jak ze stanowiska Zwierzyniec I (fig. 12, rys. 2—2a), reprezentujące prawdopodobnie prototyp siekiery.

Okaz podany na fig. 18, rys. 2—2a, przedstawia zapewne półwytwór ostrza. Wykonany z odłupka pokrytego korą na stronie grzbietowej, pochodzącego z wstępnej obróbki kongrecji krzemiennej. Podstawa i bok lewy obustronnie zaszczerbione, pokryte negatywami odłupkowymi, które tworzą głębokie wyszczerbienia, nie wyrównane przez wtórną obróbkę krawędzi. Na skutek pęknięcia termicznego okaz ten składa się z dwóch części, z których jedna, wierzchołkowo-lewoboczna, znajdowała się w lejku nr 38, w glinie zwietrzelinowej, druga, przedstawiająca większą część tego okazu, w lejku nr 36, w piasku gliniastym.

Rdzeniowate prototypy grubych skrobaczy reprezentują dwa okazy. Jeden wykonany na dużym, grubym okruchu kongrecji, drugi (fig. 18, rys. 5—5a) na części dużego, grubego, wiórowatego odłupka. Strony dolne obu okazów pokryte dużymi, głębokimi negatywami odłupków, których podstawy w użytkowych partiach okazów zostały ścięte poprzecznie wskutek zaszczerbień krawędzi ostrza pracującego — drobnym łuskowatym retuszem. Krawędź boczna prawa okazu przedstawionego na rys. 5—5a (fig. 18) zaszczerbiona obustronnie, lewa — tylko na stronie dolnej. Okaz ten jest uszkodzony — brak części dolnej na skutek poprzecznego złamania. Oba okazy spatynowane i skorodowane.

Ostrza różne. Ostrza obustronne reprezentują dwa okazy: jedno typu *Micoque* (fig. 20, rys. 1—1a), z grubą piętą, spatynowane i bardzo silnie skorodowane; drugie (fig. 20, rys. 2—2a), prawdopodobnie fragment ostrza sercowatego, zepsute — bez części dolnej, która została odbita na skutek zbyt silnego uderzenia przy zaszczerbianiu krawędzi prawego boku. Spatynowane, powierzchnie dość świeże, słabo eolicznie wyświecone.

Odrębny typ ostrza przedstawia okaz podany na fig. 20, rys. 6—6a; wykonany z dużego płaskiego odłupka, o obu krawędziach jednostronnie zaszczerbionych techniką odłupkową i wtórnie retuszem wyrównawczym. Podstawa na stronie dolnej, na całej szerokości, płasko ścięta (ścieniona) przez odbicie serii odłupków. Ścięcie to ma charakter zabiegu który miał na celu oprawę ostrza w drzewce. R. Grahmann, w publikacji dotyczącej stanowiska Markkleeberg¹, podaje analogiczne ostrze z Wahren koło Lipska. Strona górna słabo, strona dolna silnie spatynowana i silniej niż strona górna eolicznie wyświecona.

Ostrze lancowate płaskie o grubej piętce (fig. 21, rys. 5); podstawa i środkowa partia lewego boku wyszczerbione na skutek stłuczeń współczesnych. Wykonane z podłużnego wiórowego odłupka degrosisazowego; bardzo silnie skorodowane i spatynowane. Obie krawędzie boczne na stronie górnej starannie zaszczerbione retuszem powierzchniowym łuskowym; na stronie dolnej w węgle prawego boku, u podstawy, negatyw dość dużego powierzchniowego odłupka; wierzchołek i wierzchołkowa partia krawędzi lewego boku częściowo na stronie dolnej zaszczerbione.

¹ Grahman R., *L'âge géologique de l'industrie paléolithique de Markkleeberg* (L'Anthropologie XLV, 1935, s. 257—79).

Ostrze-nóż (fig. 22, rys. 9—9a), pochodne wyróżnionych przez S. Krukowskiego ostrzy-noży «prądnik» ze stanowiska jaskiniowego Ciemna w Ojcowie¹. Wykonane na smukłym odłupku wiórowym, spatynowane i silnie skorodowane; surowiec chalcedonowy, barwy stalowosinawej, «porowaty», nieznanego mi wieku i pochodzenia. Obie krawędzie boczne na stronie górnej starannie zaszczerbione łuskowym retuszem; podstawa zaszczerbiona obustronnie, ścieniona, tworzy ostrze poprzeczne skośne, tnące. Krawędź lewa zaszczerbiona na stronie dolnej płaskim, nieregularnym, grubołuuskowym retuszem. Wierzchołek gruby przedstawia partię powierzchni starego przełamu termicznego.

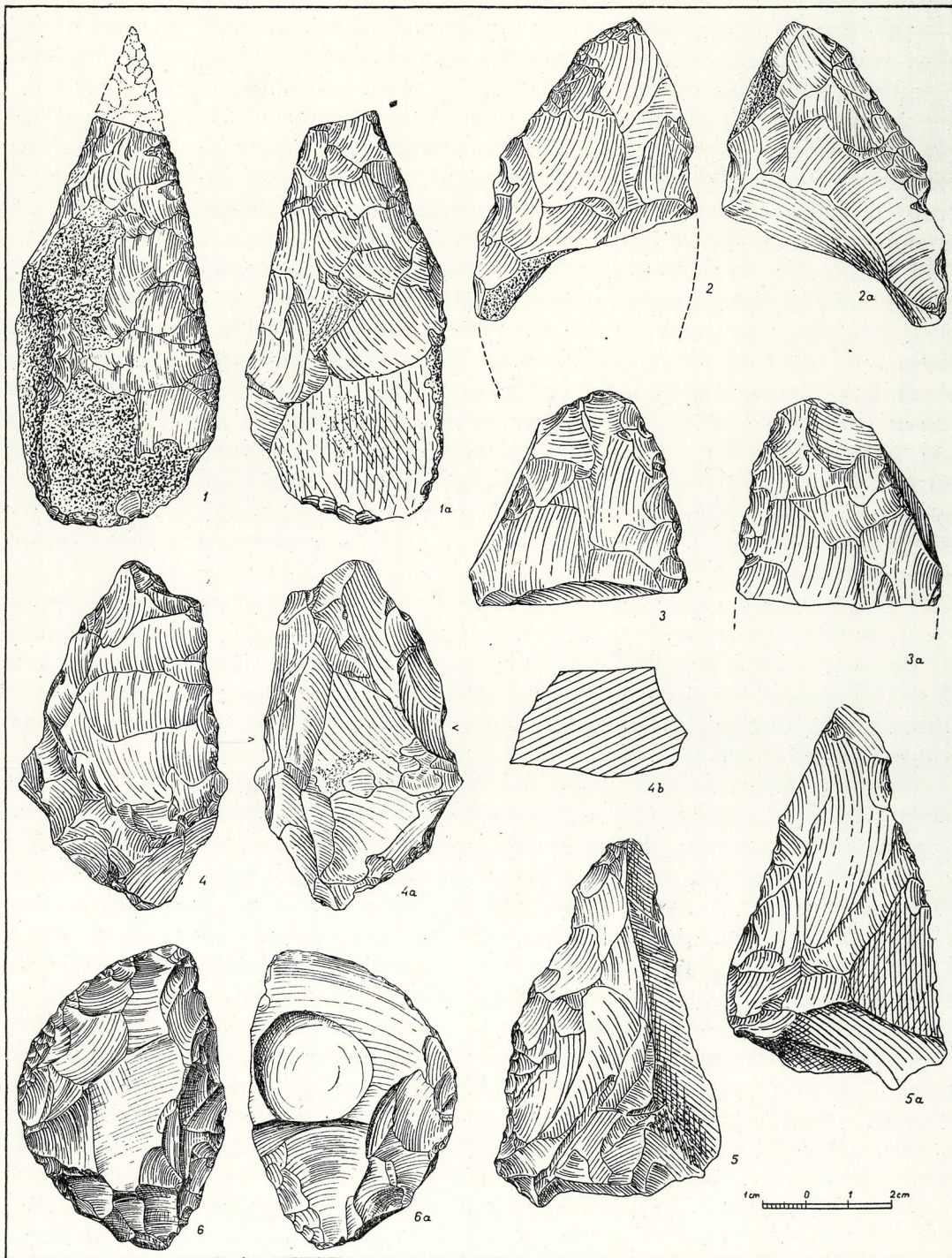
Ostrza z tylcem reprezentuje pięć różnych okazów, z tych dwa (fig. 20, rys. 3—3a i 4—4b) są prawdopodobnie półwytworami ostrzy obustronnych (*biface*). Okaz pierwszy, w połowie poprzecznie przełamany, zachował część grubego surowego tylca, przedstawiającego powierzchnię równą rozbitej konkrecji; silnie spatynowany i ogładzony eolicznie. Gruby tylec ostrza drugiego pokrywają części negatywów odłupkowych, pochodzących z wstępnej, przygotowawczej obróbki tego okazu. Trzeci okaz (fig. 20, rys. 5—5a) posiada gruby, surowy tylec, przedstawiający gładką, równą powierzchnię przełamu konkrecji krzemiennej. Piętka gruba, częściowo surowa. Jest to ostrze lewoboczne, jednostronne (wyszczerbienia krawędzi na stronie dolnej współczesne), obite techniką odłupkową; część dolna krawędzi ostrza pracującego wtórnie zaszczerbiona retuszem wyrównawczym. Powierzchnia dolna, wzdłuż tylca, niemal na całej szerokości płasko obita techniką gruboodłupkową, najintensywniej pośrodku krawędzi, w celu dobrego uchwytu. Strona górna słabo spatynowana, dolna — bardzo słabo; obie powierzchnie eolicznie wyświecone. Ostrze to wykonane jest z grubego degrosisażowego odłupka krzemienia rogowcowego barwy szarej. Pochodzi z lejka nr 4, wyeksplorowanego w r. 1950, przed podjęciem badań szczegółowych.

Okaz czwarty (fig. 21, rys. 1—1b) przedstawia ostrze lewoboczne, obustronne, o bardzo grubym tylcu i piętce. Wykonane z części rozbitej konkrecji krzemiennej o bardzo grubej i porowatej korze. Krawędź pracująca ostrza, na skutek parokrotnych napraw wtórnie zaszczerbiona, pokryta serią załamanych negatywów — krótkich, szerokich szczerb odłupkowych. Obie powierzchnie słabo spatynowane i wyświecone; pochodzi z lejka nr 23, z piasku gliniastego.

Okaz piąty (fig. 21, rys. 2—2a) przedstawia zaczątkowe, lewoboczne, jednostronne ostrze, przygotowane do dalszej obróbki. Wskazuje na to, na stronie dolnej (w węgle lewym) negatyw dużego, powierzchniowego odłupka i dochowana część mniejszego. Tylec bardzo gruby, pokryty korą. Wykonany z okrucha rozbitej konkrecji; kora silnie skorodowana, obie powierzchnie ostrza intensywnie spatynowane i wyświecone. Pochodzi z piasku gliniastego lejka nr 45. Z tegoż lejka pochodzi większy fragment rozbitego grubego półwytworu ostrza, prawdopodobnie obustronnego, z tylcem.

Zgrzebła różne. Ostrza-zgrzebła obłęcznikowe. Reprezentują je cztery okazy: nieregularne, rdzeniowate ostrze dwuboczne i dwustronne (fig. 25, rys. 3—3a), dwa typowe obłęczniki, z których jeden (uszkodzony współcześnie)

¹ Krukowski S., *Paleolit (Prehistoria ziem polskich)*. Encyklopedia Polska PAU IV, 1, dział V, zeszyt 1, 1939, s. 1—112.

20. Kraków, Wawel, dziedziniec arkadowy.

Rys. 1—1 a. Ostrze typu Micoque. — Rys. 2—2 a. Ostrze sercowate, niewykończone na skutek pęknięcia przy obróbce. — Rys. 3—3 a, 4—4. Ostrza obustronne (zgrzebła) z tylcem. — Rys. 5—5 a. Ostrze jednostronne. — Rys. 6—6 a. Piękne ostrze z płaskiego odłupka o podstawie obitej techniką odłupkową na stronie dolnej.

wykonany jest ze zużytego dwupodstawowego rdzenia odłupkowego (fig. 21, rys. 3—3a), drugi (fig. 19, rys. 9—9a) wykonany z odłupka dość grubego oraz — okaz czwarty, pochodny dwu poprzednich, niewykończony (fig. 25, rys. 2—2a), z grubego, degrosisazowego odłupka. W różnym stopniu spatynowane i eolicznie wyświecone.

Dwa prymitywne zgrzebła podłużne, z których jedno (fig. 22, rys. 4) wykonane na grubym okruchu termicznym, drugie (fig. 22, rys. 3) — na odłupku grubym. Oba okazy silnie spatynowane i skorodowane. Zaszczerbienie ostrzy pracujących odłupkowe, strome.

Jedno piękne, typowe zgrzebło o ostrzu poprzecznym, lekko łukowato wygiętym, jednostronnym, stromo zaszczerbionym (fig. 21, rys. 9). Wykonane z grubego odłupka, spatynowane i wyświecone eolicznie. Jeden nóż-zgrzebło spiczaste (wierzchołek odłamany), jednostronne, pochodne typu krótkiego nożapradnika poprzecznego (fig. 22, rys. 2—2a). Ostrze pracujące starannie, płasko zaszczerbione na krawędzi retuszem wyrównawczym; w partii wierzchołkowej, na stronie dolnej, częściowo zaszczerbione drobnym powierzchniowym retuszem. Wykonane z szerokiego, płaskiego odłupka, odbitego tłukiem kamiennym; podstawa gładka, dość szeroka i gruba, surowa, przedstawia partię powierzchni termicznej. Obie powierzchnie silnie spatynowane i eolicznie wyświecone.

Typ pochodny ostrza mustierskiego przedstawia okaz podany na fig. 21 rys. 4. Jest to duży trójkątny, spiczasty odłupek degrosisazowy, o grubej podstawie ze śladami obróbki. Obie krawędzie boczne płasko, jednostronnie zaszczerbione. Podstawa i część krawędzi boku lewego poważnie uszkodzone na skutek stłuczeń współczesnych. Surowiec górnio-astarcki, świętokrzyski. Silnie spatynowany i wyświecony eolicznie.

Dwa trójkątne odłupki zaszczerbione — zgrzebła (fig. 21, rys. 7 i 8). Krawędzie boczne zaszczerbione drobnym, nieregularnym, płaskim retuszem; bok prawy okazu drugiego (fig. 21, rys. 8) zaszczerbiony na stronie dolnej, jedynie u podstawy, płaskim retuszem łuskowym (strzałka oznacza miejsce sęciska). Podstawa gruba, szeroka, zaszczerbiona. Okaz ten jest silnie spatynowany i skorodowany. Pochodzi z lejka nr 5, prawdopodobnie z gliny spiaszczonej. Trzeci okaz (fig. 24, rys. 11) przedstawia zgrzebło atypowe o ostrzu poprzecznym; odłupek zaszczerbiony drobnym, regularnym, pionowym retuszem. Silnie spatynowany i wyświecony.

Z ziemi wypełniającej wkop w lejek nr 43, związany zapewne z budową zamku, pochodzi ostrze krążkowe, wykonane z dużego, dość grubego odłupka (średnica 55 mm); krawędź zaszczerbiona nieregularnie, niemal wyłącznie na stronie górnej. Okaz w kilku miejscach silnie uszkodzony na skutek współczesnych stłuczeń (fig. 25, rys. 5—5a).

Jedno duże podłużne, prawoboczne, jednostronne zgrzebło (fig. 22, rys. 1) o ostrzu stromo zaszczerbionym techniką odłupkową. Wykonane z płaskiego, grubego, wydłużonego odłupka, odbitego tłukiem kamiennym; podstawa szeroka, gruba, gładka, ukośnie zorientowana w stosunku do powierzchni górnej, pochodzi z rozbicia kongrecji krzemiennej. Silnie spatynowane i wyświecone eolicznie.

Zgrzebło wiórowe złamane (fig. 22, rys. 11). Ostrze pracujące przedstawia wcięcie obłęcznikowe, zaszczerbione drobnym, pionowym retuszem; krawędź